

Informacja Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie przeciętnego dochodu z pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, w 2023 roku

03.10.2024 r.

W ślad za obwieszczeniem Prezesa w GUS w sprawie przeciętnego dochodu z pracy na 1 ha przeliczeniowy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, Główny Urząd Statystyczny prezentuje informację na temat stosowanej metodologii oraz wyjaśnienia dotyczące wysokości dochodu w 2023 r.

Przeciętny dochód z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 1 ha przeliczeniowego ogłaszany jest przez Prezesa GUS na podstawie art. 18 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 333). Do realizacji zapisów wynikających z ustawy GUS wykorzystuje metodologię stosowaną w statystyce rachunków narodowych, tj. zgodną z Europejskim Systemem Rachunków Narodowych i Regionalnych w Unii Europejskiej – ESA 2010¹ (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r.).

Przeciętny dochód z pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, z 1 ha przeliczeniowego, jest uśrednioną wielkością w skali całego kraju z wyników gospodarstw indywidualnych objętych badaniami statystycznymi. W rzeczywistości poszczególne gospodarstwa rolne mogą mieć jednak bardzo zróżnicowane dochody, co może wynikać z różnych czynników, m.in. z zamożności tych gospodarstw (gospodarstwa wysokotowarowe vs gospodarstwa o małej wielkości produkcji), rodzaju prowadzonej produkcji, ale także z warunków glebowych i klimatycznych w różnych województwach i regionach kraju.

Publikacja przeciętnego dochodu z pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie na 1 ha przeliczeniowego przez Prezesa GUS wynika z ustawy o podatku rolnym. Odniesienie do wskaźnika znajduje się w 6 ustawach i 5 rozporządzeniach, jednak sposób i zakres jego wykorzystania pozostaje w kompetencjach właściwych ministerstw i dysponentów odpowiednich aktów prawnych. Źródła danych, metodologia oraz zastosowanie przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 1 ha przeliczeniowego są obecnie przedmiotem międzyresortowych konsultacji z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Krajowej Rady Izb Rolniczych oraz Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej.

Metodologia obliczania dochodu z pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie

Metodologia obliczania dochodów z pracy w rolnictwie indywidualnym pozostaje niezmienną począwszy od 1996 roku, odkąd obowiązek ustawowy publikowania wskaźnika spoczywa na Prezesie GUS. Wysokość tego dochodu jest wielkością uśrednioną w skali całego kraju i stanowi wypadkową wartość dochodów z indywidualnych gospodarstw rolnych, które mogą osiągać różne dochody. Zależy on od wielu elementów takich jak: produkcja globalna, zużycie pośrednie, wartość dodana brutto oraz dotacje, zarówno unijne, jak i krajowe.

Ramowy schemat obliczania dochodu do dyspozycji brutto z pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie jest następujący:

Rolnicza produkcja globalna

+ Dotacje do produktów (z UE i krajowe)

¹Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0549&qid=1727697808964>

- Zużycie pośrednie (w tym FISIM)
- = Wartość dodana brutto
- + Inne przychody związane z produkcją
- + Dotacje dla producentów (z UE i krajowe)
- Obciążenia podatkowe i inne zobowiązania finansowe
- = Dochód do dyspozycji brutto.

Wartość rolniczej produkcji globalnej stanowi sumę następujących składowych:

- produkcja roślinna i zwierzęca;
- samozaopatrzenie (tj. spożycie naturalne produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji);
- przyrost zapasów (produkty roślinne i zwierzęce);
- przyrost stada (przyrost wartości pogłowia zwierząt gospodarskich – inwentarz żywy, stado podstawowe i obrotowe, do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób);
- zużycie produkcyjne (produkty pochodzące z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasze, materiał siewny, obornik).

Produkcję tę powiększa się o wypłaty z funduszy unijnych i krajowych.

Obliczoną produkcję globalną pomniejsza się o tzw. zużycie pośrednie, tj. wartość zużytych na cele produkcyjne produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji i z zakupu materiałów (łącznie z paliwami), energii, usług obcych (usług rolniczych, weterynaryjnych, inseminacyjnych, transportowych, napraw bieżących, usług telekomunikacyjnych, prowizji płaconych za usługi bankowe), kosztów podróży służbowych i innych kosztów, np. ubezpieczenia, dzierżawy i wynajmu.

W ten sposób otrzymuje się tzw. wartość dodaną brutto produkcji rolniczej z gospodarstw indywidualnych, którą następnie powiększa się o inne przychody związane z produkcją (np. wartość odsetek uzyskanych od depozytów, wypłaconych odszkodowań itd.) oraz o dotacje dla rolnictwa. Otrzymałą wartość pomniejsza się o sumę obciążeń podatkowych i innych zobowiązań finansowych, uzyskując w ten sposób dochód do dyspozycji brutto, który jest dochodem wyłącznie z pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie i nie obejmuje dochodów uzyskiwanych przez rolników z innych źródeł np. z tytułu emerytur, rent i innych świadczeń socjalnych.

Wartość dochodu w 2023 r.

Wysokość przeciętnego dochodu z pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie na 1 ha przeliczeniowy w 2023 r. wyniosła 5451 zł, a zatem ukształtowała się na poziomie zbliżonym do dochodu w 2022 r. (5549 zł). Głównymi czynnikami wpływającymi na poziom wskaźnika w danym roku jest wartość produkcji oraz kosztów prowadzonej działalności rolnej. W 2023 r. odnotowano spadek wartości produkcji rolnej w indywidualnych gospodarstwach rolnych, co związane było z niższymi cenami zbóż, a także obniżeniem produkcji warzyw i owoców w ujęciu ilościowym. Jednocześnie, jeszcze większy spadek odnotowano w wartości zużycia pośredniego (koszty produkcji rolnej), na który wpływ miało obniżenie cen nawozów, a także zmniejszenie zużycia produkcyjnego w ujęciu ilościowym. Zmiany w produkcji globalnej i zużyciu pośrednim oraz zbliżona do notowanej w poprzednim roku wartość dotacji dla rolnictwa w 2023 roku przyczyniły się do utrzymania przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 1 ha przeliczeniowego na poziomie porównywalnym do wyniku w 2022 r.

Produkcja globalna w rolnictwie obliczana jest dla gospodarstw indywidualnych i pozostałych gospodarstw wytwarzających produkcję rolną. Produkcja globalna rolnictwa w 2023 r. spadła w stosunku do 2022 r. o 6,9%, w tym spadek produkcji rolnej w indywidualnych gospodarstwach rolnych był jeszcze

większy i wyniósł 8,1%. O zmniejszeniu wielkości produkcji globalnej zadecydował spadek wartości produkcji roślinnej o 14% (w indywidualnych gospodarstwach rolnych o 13,1%). W produkcji zwierzęcej odnotowano wzrost o 1,1%. Na spadek wartości produkcji roślinnej znaczący wpływ miał spadek cen w skupie. Wskaźnik cen skupu podstawowych produktów rolnych ogółem w 2023 r. w stosunku do 2022 r. wyniósł 94,4%.

Znaczący spadek cen odnotowano dla większości zbóż:

- pszenica 34,5%,
- żyto 40,3%,
- jęczmień 32,7%,
- owies 19,3%,
- pszenżyto 36%,
- kukurydza 34%,
- zboża oleiste 36,5%.

Spadły także ceny skupu buraków cukrowych (3,5%) oraz truskawek (17,4%).

W 2023 r. odnotowano również spadek produkcji w wymiarze ilościowym warzyw (5,1%) i owoców (8,2%). Największe spadki odnotowano w następujących produktach:

- cebula 2,5%,
- kapusta 2,5%,
- marchew 6,8%,
- jabłka 8,7%,
- gruszki 2%.

W 2023 r. odnotowano spadek (o ok. 16%) wartości zużycia pośredniego. Zużycie pośrednie obejmuje wartość wyrobów i usług wykorzystanych jako nakłady w procesie produkcji, wyłączając środki trwałe, których zużycie jest rejestrowane jako amortyzacja środków trwałych.

Spadek wartości zużycia pośredniego w 2023 r. był spowodowany głównie:

- spadkiem cen zakupu materiałów na bieżącą produkcję rolniczą (o ok. 16%)
W grupie materiałów na bieżącą produkcję największy spadek wartości (ok. 45%) odnotowano w przypadku nawozów sztucznych, które stanowią 28% wartości materiałów w zużyciu pośrednim. Jednocześnie odnotowano spadek ilości nawozów dostarczonych na potrzeby rolnictwa o ok. 9% w stosunku do roku poprzedniego. Wskaźniki cen nawozów w odniesieniu do analogicznego okresu roku poprzedniego wyniosły: 117,3 - w I kwartale, 84,9 - w II kwartale, 72,8 - w III kwartale i 69,9 - w IV kwartale 2023 r.
Odnotowano także spadek, o blisko 5%, wartości środków ochrony roślin dostarczonych na rynek przy spadku w ujęciu ilościowym o ok. 14%.
- spadkiem zużycia produkcyjnego (produkty pochodzące z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne) w produkcji globalnej rolnictwa (o ok. 25%), który był spowodowany spadkiem cen produktów rolnych w skupie.

Oprócz wymienionych wyżej produkcji rolniczej i zużycia pośredniego znaczący wartościowo element rachunku stanowią dotacje unijne i krajowe, które rolnicy otrzymują z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. W 2023 r. pozostały one na poziomie zbliżonym do dotacji wypłaconych 2022 r. Pozostałe transakcje w rachunku dla rolników indywidualnych, takie jak: odsetki od kredytów i lokat, podatki od gospodarstw rolnych, opłaty administracyjne rolniczych gospodarstw domowych, składki płacone do KRUS, składki ubezpieczenia/wypłacone odszkodowania (budynki, mienie ruchome, uprawy, środki transportu), transfery typu darowizny nie miały istotnego wpływu na poziom przeciętnego dochodu z pracy na 1 ha przeliczeniowy w 2023 r.

W celu obliczenia przeciętnego dochodu z pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie na 1 ha przeliczeniowy dochody do dyspozycji brutto dzielone są przez liczbę hektarów przeliczeniowych. Liczba hektarów przeliczeniowych w 2023 r., obliczona w oparciu o wyniki badania Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych (R-SGR), przeprowadzonego w czerwcu 2023 r., nieznacznie spadła (o ok. 1,5%), co w niewielkim stopniu również wpłynęło na wzrost dochodu.